

**STANDART
VE
STANDARDİZASYON**

İnsanoğlu yaratıldığı günden bu yana karışıklıktan kurtulma ve belirli bir düzen tesis etme gayreti içerisinde olmuştur. Bu düzenleme sürecinin tabii bir neticesi olarak ortaya çıkmış olan standard ve standardizasyon olgusu insanlık tarihi kadar eskidir.

Yeryüzünde kıt olan iktisadi kaynakları optimum değerlendirme çabalarının bir ürünü olan standardizasyon, insanlık için bir lüks değil, mutlak bir gerekliliktir.

Uluslararası Standardizasyon Birliği (ISO) tarafından yapılan tariflere göre; Standart: Üretimde, anlayışta, ölçme ve deneyde bir örnekliktir. Buna bağlı olarak, Standardizasyon da, belirli bir faaliyetle ilgili olarak ekonomik fayda sağlamak üzere bütün ilgili tarafların yardım ve işbirliği ile belirli kurallar koyma ve bu kuralları uygulama işlemidir.

Standardizasyon işlemi ile öncelikli olarak can ve mal güvenliği hedeflenirken aynı zamanda kalitenin alt sınırı tespit edilmek suretiyle belirlenen düzeyin altında mal ve hizmet üretimine müsaade edilmemektedir.

Standartlara uygun üretmek ve tüketmek herkes için milli ve insani bir görev olarak kabul edilmelidir. Ancak bu suretle kaynakların optimum değerlendirilmesi mümkün olabilecek ve böylelikle toplumun refah düzeyinde önemli bir artış sağlanabilecektir.

Enformasyon ve üretim teknolojilerindeki gelişme ile birlikte hızlı bir küreselleşme sürecinin yaşandığı günümüzde standartlar uluslararası ticaretin ortak dili haline gelmiştir.

Artık, uluslararası pazarlarda rekabet edebilmenin yolu standartlara uygun ve kaliteli mal ve hizmet üretiminden geçmektedir.

Standartın üreticiye, tüketiciye ve ekonomiye faydaları ise şöyle değerlendirilmektedir:

a) Üreticiye faydaları

- Üretimin belirli plan ve programlara göre yapılmasına yardımcı olur.
- Uygun kalite ve seri imalâta imkân sağlar.
- Kayıp ve artıkları asgariye indirir.
- Verimliliđi artırır.
- Depolamayı ve taşımayı kolaylaştırır, stokların azalmasını sağlar.
- Maliyeti düşürür.

b) Ekonomiye faydaları

- Kaliteyi teşvik eder, kalite seviyesi düşük üretimle meydana gelecek emek, zaman ve hammadde israfını ortadan kaldırır.
- Sanayi belirli hedeflere yöneltilir. Üretimde kalitenin gelişmesine yardımcı olur.

- Ekonomide arz ve talebin dengelenmesinde yardımcı olur.
- Yanlış anlamaları ve anlaşmazlıkları ortadan kaldırır.
- İhracatta ve ithalatta üstünlük sağlar.
- Yan sanayi dallarının kurulması ve gelişmesine yardımcı olur.
- Rekabeti geliştirir.
- Kötü malı piyasadan siler.

c) Tüketicilere faydaları

- Can ve mal güvenliğini sağlar.
- Karşılaştırma ve seçim kolaylığı sağlar.
- Fiyat ve kalite yönünden aldanmaları önler.
- Ucuzluğa yol açar.
- Tüketicinin bilinçlenmesinde etkili rol oynar.

Standardizasyon uygulamaları

Standardizasyon uygulamalarında temel doküman Standartlardır. Standartlar; insan sağlığı can ve mal güvenliğini ön planda tutan, ürünlerin bir örnek, kaliteli, kullanım amacına elverişli ve bilhassa ekonomik olarak üretilmelerini öngören, bilimsel, teknik ve deneysel çalışmaların kesinleşmiş sonuçlarını esas alan doğrulukları ispatlanmış dokümanlardır.

Standartların hazırlanmasında ülke şartları, can ve mal güvenliği, Gümrük Birliği, üretim ve ihracatı geliştirme, ithalatı denetleme, tüketici meseleleri, kalite ve çevre konularına öncelik ve önem verilerek yayımlanmış uluslararası (ISO, IEC vb.) ve bölgesel standartlar (EN) ile diğer gelişmiş ülkelerin milli standartları (ASTM, DIN, BSI, JIS, TS vb.) esas alınmaktadır.

Standartların en önemli özelliği, değişen şartlara ve gelişen teknolojiye ayak uydurabilme kabiliyetine haiz olmalarıdır.

Bu itibarla, gerek uygulama neticesinde ortaya çıkan aksaklıklar gerekse kaynak dokümanlarda olabilecek değişiklikler ile teknolojik gelişmeler karşısında revizyon suretiyle standartlarda gerekli olan değişiklikler yapılarak güncelleştirilebilmektedir.

Son yıllarda uluslararası standartlar (ISO, IEC vb.) ve özellikle AB ve Gümrük Birliği sürecinin bir gereği olan mevzuat uyumu çerçevesinde Avrupa Birliği standartları (EN) büyük bir önem taşımaktadır.

Son yıllarda özellikle kalite, çevre, gıda gibi konulardaki sistem arayışlarının neticesinde Uluslararası Standardizasyon Birliği (ISO) tarafından hazırlanmış bulunan ISO 9000 serisi (Kalite Yönetim Standartları), ISO 14000 serisi (Çevre Yönetim Standartları) ile ISO 22000 (Gıda Güvenliği Yönetim Sistemi) TSE tarafından yayınlanmıştır.

Standardizasyonda belgelendirmenin rolü

Standartların uygulanmasında gönüllülük esastır ancak siyasi otoriteler; insan sağlığı, can ve mal güvenliği, kıt kaynaklar, enerji, milli sanayinin korunması, dış ticaret vb. sebeplerle bazı standartları mecburi uygulamaya tabi tutabilmektedir.

Belgelendirme:

Ürünlerle, proseslerle, sistemlerle veya kişilerle ilgili üçüncü taraf doğruluk beyanıdır.

Ticari faaliyetlerdeki gelişmeler neticesinde; standartların uygulanıp uygulanmadığının ispatı işletmeler açısından önem kazanmış; pazarladıkları ürünler için müşterilerine bir nevi güvence verebilme ihtiyacının bir gereği olarak güvenilir ve tarafsız belgelendirme sistemlerinin oluşturulması mecburiyeti oluşmuştur.

Gelişmiş ülkelerde standart kuruluşlarının kurulmasının ardından daha çok bu kuruluşların sorumluluğunda belgelendirme çalışmaları başlatılmıştır.

Standart kuruluşlarının belgelendirme çalışmalarında etkili rol üstlenmesinin en önemli sebebi; standardizasyon uygulamalarında yetişmiş uzman personel ile yeterli teknik alt yapı donanımına sahip olmalarıdır. Kaldı ki standartların hazırlanması ile bunların tatbikatının yaygınlaştırılması esasen bir standart teşkilatının temel hedefi ve görevleri arasındadır.

Standartların ülke sanayindeki tatbikatlarının yaygınlaştırılması ve sanayicilerle kurulan yakın diyalog sayesinde standartlarda tespit edilen eksikliklerin süratle giderilmesine belgelendirme vasıtasıyla kolayca imkân bulunabilmektedir. Böylece yoğun çaba harcanarak hazırlanan standartların günün şartlarına uygun, yaşayan birer doküman olması da sağlanmaktadır.

Milli ekonomiler açısından da belgelendirme faaliyetlerinin üretim kalitesini en az standartlarda öngörülen seviyeye yükselterek teknolojik gelişmenin hızlandırılması, ihraç edilen ürünlerin ülkeye itibar kazandırması ve tüketicinin korunması hedeflerine ulaşmada etkili bir araç olduğu hatırdan çıkarılmamalıdır.

Standardizasyonda tüketicinin rolü

Standardizasyon uygulamalarının odağındaki temel unsur hiç şüphesiz insandır. Zira, standardizasyon ve kalite faaliyetleri ile öncelikli olarak insanın can ve mal güvenliğinin korunması hedeflenirken aynı zamanda müşteri beklentilerinin daha iyi karşılanması ve refah düzeyinin yükseltilmesi amaçlanmaktadır.

Hızlı bir küreselleşme sürecinin yaşandığı günümüzde, işletmelerin iç ve dış pazarlarda rekabet edebilmeleri için üretim tasarımlarında müşteri beklentilerini ve taleplerini mutlaka göz önünde bulundurma zorunlulukları vardır. Bu itibarla artık

Üretimde standartların ve kalite faktörlerinin belirlenmesinde tüketiciler talep ve beklentileri önemli bir rol oynamaktadır.

Serbest pazar ekonomisinin cari olduğu günümüzde standardizasyon ve kalitenin polisiye tedbirlerle sağlanması mümkün değildir. Standartların uygulanmasında gönüllülük esastır. Ancak standartlara uygun kaliteli mal ve hizmet talep edebilen bilinçli bir tüketiciler kitlesi standardizasyon uygulamalarının motor gücünü teğkil etmektedir.

Kusurlu mal ve hizmeti sineye çekmeyen, haklarını arama konusunda duyarlı olan, organize bir şekilde üreticiler üzerinde baskı oluşturabilen bilinçli bir tüketiciler kitlesi standartlara uygun kaliteli mal ve hizmet üretiminin sigortasıdır.

Standardizasyon ve kalite'nin her Őeyden önce bir eğitim ve kültür konusu olduğu unutulmamalıdır.